

je čudo što se autor odlučio da na jednom mjestu pruži iscrpnu analizu tog kontinuiteta počev od zaseoka pa do megalopolisa. No, on zadržava određenu

No, on zadržava određenu distancu prema toj problematici, budući da je naše društvo tek na pragu takvih promjena.

U prvome dijelu knjige autor nam predočuje dijapazon tema vezanih uz sociologiju sela. Svi ovi radovi rezultat su istraživanja ili pak vlastitih autorovih razmišljanja o ovoj problematici. Uzmemo li u obzir činjenicu da je ruralna sociologija kod nas tek u počecima nastajanja, a postoji bogato naslijeđe i obimna građa za ovu granu sociologije, onda je posve sigurno da će pojava ove knjige obradovati svakoga tko se bavi pitanjima sociologije sela. Pitanja koja obrađuju selo i promjene u seoskom načinu života vezana su uz sve značajnije manifestacije života ljudi u selu. Autor nas upoznaje s osnovnim determinantama seljačkog načina života, nadalje razlikuje određene društveno-ekonomске slojeve seoskog stanovništva, posebno obrađuje problem religije u seoskoj sredini, probleme škole i omladine, a naročito interesantno poglavlje vezano je uz manifestacije kulturnih promjena u selima Jugoslavije. Intenzivan proces transformacije zahvatio je sve oblike življenja i rada u selu, pa čak i slobodno vrijeme stanovnika doživljava značajne promjene. Na mjesto iznimne svakidašnjice, slobodno vrijeme poprima sve više urbaniziranih sadržaja i na određen način postaje izraz kulturne integracije sela u globalno društvo.

U drugome dijelu knjige obrađeni su odnosi između sela i grada, koji su o-karakterizirani kao konfliktni. Iako su grad i selo postali međusobno ovisniji nego ikada ranije, ipak je očita tendencija podjele interesa dviju grupacija stanovništva koja obitavaju u tim naseljima. »Stanovnici sela ne pokazuju interes da pomažu izgradnju gradova, dok s druge strane susrećemo težnju gradova da svoj prosperitet što više osiguraju potiskivanjem aspiracija dominantne seoske populacije da se i sama urbanizira.« Evidentni su i drugi vidovi konflikata (u ekonomici, kulturi, politici), a da bi se ovakvo stanje izbjeglo autor pretpostavlja mnoštvo uvjeta koje bi društvo trebalo ostvariti.

Na kraju, dr Stipe Šušvar se pozabavio pitanjima vezanim uz probleme grada i uređenja prostora. Na prvome mjestu istaknuti su ljudski problemi u velikome gradu. S tim u vezi naročito je ugrođen i degradiran ekološki sistem, degradirani su uvjeti stanovanja, povećava se zagušenost, stešnjenost i prenatrpanost, a sve ovo na socijalnom planu izaziva alijeniranost i frustracije urbanih ljudi. Bježanjem u predgrađe, moderni urbanit dospjeva u jednoličnu i ispražnjenu sredinu, a iz ove nikakav bijeg više moguć.

Sve ove negativne pojave industrijalizacije i urbanizacije malo po malo postaju prisutne i u našem društvu. »Ono što danas tišti velike metropole sutra će se javiti i u razvoju Zagreba, ako ne bude preduhitreno društvenom politikom.« Upravo zbog toga autor naglašava potrebu prostornog planiranja bez koje je nezamisliv budući normalan tok razvoja. Sociologija prostornog planiranja treba biti humanistička svijest o prostoru, a kao takvoj, ovoj grani sociologije predstoje veliki zadaci. Da li i kako rekonstruirati zatečene prostorne sisteme, samo je jedan od problema što stoje pred ovom novom disciplinom.

Knjiga »Između zaseoka i megalopolisa« pružit će svakome tko se pobliže zanima za suvremene probleme sela, grada i prostornog planiranja, a posebno studentima urbanizma i sociologije, mnoštvo novih podataka, autorovih predviđanja i zaključaka do kojih je došao dugotrajnim radom na ovoj problematici. Knjiga je svakako doprinos i pomoć u sagledavanju problema koji su se još jučer činili beznačajnim, a već sutra mogu postati opasnost za čovjekovu egzistenciju.

Branka Kukuljica

Bronislav Malinovski

MAGIJA, NAUKA I RELIGIJA (DRUGE STUDIJE)

Beograd: »Prosveta«, 1971.

Antropološki institucionalizam i funkcionalizam predstavlja prema riječima samog autora osnovu po kojoj će učenjak, istraživač-antropolog, imati važan kriterij za utvrđivanje istine i činjenica. Taj teorijsko-metodološki pristup izložio je B. Malinovski već ranije u knji-

zi »Naučna teorija kulture i druge studije«.

Institucionalizam poriče postojanje objektivnih ekonomskih zakona: »institucije« tj. navike i običaji gospodare subjektom, obavljaju funkcije, zadovoljavajući pri tome neku od elementarnih bioloških potreba čovjeka. Funkcionalno povezivanje različitih kulturnih tipova, kao ekonomskih, pravnih, odgojnih, naučnih i religijskih, odgovara biološkim potrebama. Time se upravo pokazuje biološka determiniranost same koncepcije.

I dalje, prema riječima Z. Pešić-Golubović, Malinovski se razlikuje od ostalih funkcionalista, jer je »živi život« predmet antropologije koju razvija Malinovski, a to pretpostavlja: 1. »da je terensko istraživanje — istraživanje u sredini gdje se život događa, *conditio sine qua non* razumijevanja života naroda koji se ispituje«, 2. »da društvene i kulturne pojave koje se ispituju ne mogu biti razmatrane kao predmeti, kao beživotne stvari, istrgnute iz kulturnog konteksta, tj. iz sistema značenja i funkcija koje imaju u životu naroda«, 3. »da se o funkcijama kulturnih elemenata i pojava može zaključivati samo ako ih promatramo u okviru datog kulturnog sistema kao cjeline, s jedne strane, a s druge strane ako uspostavimo vezu između ljudskih potreba i pojave koja se ispituje, jer se život naroda ne može mjeriti bez potreba koje motiviraju njegove članove na akciju, ali se ni sistem kulture ne može shvatiti ako se ne protumači njegova instrumentalna uloga u zadovoljavanju ljudskih potreba«.

Knjiga ima tri dijela: Prvi je »Magija, nauka i religija i mit u psihologiji primitivnih naroda«. U tom dijelu autor tretira problem mita — mitologije, i to mit primitivnog čovjeka a kroz to i mit kulture. Mit, prema autorovim riječima vrši značajnu funkciju: mit, kao opis iskonske stvarnosti, koja još uvijek živi u današnjem »životu«, daje retrospektivni uzor moralnih vrednota, društvenog poretka i vjerovanja. Mit je prema tome sastavni dio svih kultura. Svaka povijesna promjena, kaže autor, stvara svoju mitologiju, koja je, međutim, samo indirektno povezana s povijesnom činjenicom. Mit je stalni uzgredni proizvod žive vjere kojoj su potrebna čuda, društvenog statusa kome je potreban presedan, moralnih pravila kojima je potrebna potvrda.

Drugi dio predstavlja studije »Seks i potiskivanje u primitivnom društvu«. U ovom dijelu autor, kroz kritički pristup psihoanalize, iznosi dva osnovna problema. Prvi problem odnosi se na porodicu, porodični život i društvo. Autor postavlja pitanje, da li konflikti, strasti i privrženosti u okviru porodice variraju zavisno od njenog sklopa, ili ostaju isti za cijeli ljudski rod. Drugi problem prema riječima autora, odnosi se na utjecaj porodičnog kompleksa na formiranje mita, legende i bajke.

Treći je dio — »Naučna teorija kulture«. On je, prema autorovim riječima, najvažniji a i najsporniji. To je prvi pokušaj da se vrši istraživanje odnosa između nauke o čovjeku i nauke o životinjama. Funkcionalna teorija je osnova za analizu odnosa između biološkog i kulturnog determinizma, ona je preduvjet za istraživanje na terenu i za komparativnu analizu pojava u raznim kulturama, i upravo funkcionalizam pruža antropologu važan kriterij identifikiranja kulture.

Vladimir Kušan

Predrag Radenović

PRAKTIKUM IZ SOCIOLOGIJE RADA

Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Srbije, 1972.

Ova knjiga je namijenjena prvenstveno studentima Tehnološkog fakulteta u Beogradu, a može poslužiti i studentima ostalih fakulteta, visokih i viših škola, u kojima se uči odgovarajuća materija. Knjiga ima čisto praktičnu primjenu, pomaže studentima i nastavniku za što bolje i temeljitije izvođenje seminara i vježbi.

Knjiga ima dva dijela s 12 tema: 1. Predmet i metod sociologije rada; 2. Rad — sociološki aspekti; 3. Rad — sistem društvenih odnosa, pojam i klasifikacija društvenim odnosa; 4. Revolucija u odnosima mašina—čovjek; 5. Tehnologija i humanizam; 6. Proizvodnja i naučna organizacija rada; 7. Socijalna organizacija rada (preduzeća) — generalni pristup; 8. Naučnotehnološka revolucija; 9. Radnik i slobodno vreme; 10. Problemi strukture radne snage i zaposlenosti u savremenim uslovima rada; 11. Profesije u savremenim uslovima proiz-